

3 (Sem-6/CBCS) SKT RE 1/2

2024

SANSKRIT

(Regular Elective)

Paper : SKT-RE-6016/6026

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

*Answer either in English or in Assamese
or in Sanskrit*

OPTION—A

Paper : SKT-RE-6016

(Environmental Awareness in Sanskrit Literature)

(সংস্কৃত সাহিত্যত পৰিবেশ সচেতনতা)

UNIT—I

**(Environmental Issues and Importance of
Sanskrit Literature)**

(Marks : 20)

1. Answer the following in brief : 1×3=3

তলত দিয়াসমূহৰ চমুকৈ উত্তৰ লিখাঁ :

**(a) What do you mean by science of
environment?**

পৰিবেশ-বিজ্ঞান বুলিলে কি বুজা ?

(b) Name two rivers eulogized in the *Rgveda*.

‘ঋগ্বেদ’ত স্তুতি কৰা দুখন নদীৰ নাম লিখাঁ।

(c) How many Mantras are there in the Atharvavedic Bhūmisūkta?

অথৰ্ববেদীয় ভূমিসূক্তত কিমানটা মন্ত্ৰ আছে?

2. What do you mean by Ozone layer? 2

অ’জ’ন স্তৰ বুলিলে কি বুজা?

3. Write a short note on any one of the following : 5

তলত দিয়াসমূহৰ যি কোনো এটাৰ চমু টোকা লিখাঁ :

(a) Global Warming

ভূমণ্ডলীয় তাপমান

(b) Climate Change

জলবায়ু পৰিবৰ্তন

4. Answer any one of the following questions : 10

তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো এটাৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) Discuss the concept of Mother Goddess Earth as eulogized in the *Atharvaveda*.

‘অথৰ্ববেদ’ত স্তুতি কৰা মাতা ভূমিদেৱীৰ অৱধাৰণা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰাঁ।

- (b) Discuss, in detail, the modern challenges and crises of environment.

পর্যায়বৰ্ণৰ আধুনিক প্ৰত্যাহ্বান আৰু সমস্যাসমূহৰ বিষয়ে বহুলাই আলোচনা কৰা।

UNIT—II

(Environmental Awareness in Vedic Literature)

(Marks : 30)

5. Answer the following :

1×4=4

তলত দিয়াসমূহৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) In which Maṇḍala of the *Rgveda*, মহদ্ উল্ৰম্ has got mention?

‘ঋগ্বেদ’ৰ কোন মণ্ডলত মহদ্ উল্ৰম্-ৰ উল্লেখ কৰা হৈছে ?

- (b) What is the first creation of God as mentioned in your Vedic text (*Atharvaveda*, 4.2.8)?

তোমাৰ বৈদিক পাঠ্যাংশত (‘অথৰ্ববেদ’, ৪.২.৮.) উল্লেখ কৰা অনুসৰি ঈশ্বৰৰ প্ৰথম সৃষ্টি কি ?

- (c) Who is God Savitā?

দেৱতা সৱিতা কোন ?

- (d) What is दिव्याः आयः?

दिव्याः आयः মানে কি ?

6. (a) Name two equivalent words for environment as mentioned in your Atharvavedic texts. 2

অথৰ্ববেদীয় পাঠ্যাংশত উল্লেখ থকা পৰ্যাবৰণৰ দুটা সমাৰ্থক শব্দ লিখাঁ।

- (b) Name four basic elements covered by environment as mentioned in the *Aitareya Upaniṣad* (3.3) 2

‘ঐতৰেয় উপনিষদ’ (৩.৩)ত উল্লেখ কৰা, পৰ্যাবৰণৰ চাৰিটা উপাদানৰ নাম লিখাঁ।

- (c) “चित्पतिर्मा पुनातु वाक्पतिर्मा पुनातु।”

Here, in this Vedic passage, who are called चित्पति and वाक्पति? 2

ওপৰত উল্লেখ কৰা বৈদিক উদ্ধৃতিটোত কাক চিত্‌পতি আৰু বাক্‌পতি বুলি কোৱা হৈছে?

7. Write the meaning of any two Mantras of the following : 5×2=10

তলৰ মন্ত্ৰসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ অৰ্থ লিখাঁ :

- (a) त्रीणि च्छन्दांसि कवयो वि येतिरे

पुरु रूपं दर्शितं विश्वचक्षणम्।

आपो वाता ओषधयस्तान्ये-

कस्मिन् भुवन आर्पितानि ॥

- (b) ये पर्वताः सोमपृष्ठा आप उच्चानशीवरीः।
वातः पर्जन्य आदग्निस्ते क्रव्यादमशीशमन् ॥
- (c) सत्येनोत्तमिता भूमिः सूर्येणोत्तमिता द्यौः।
ऋतेनादित्यास्तिष्ठन्ति दिवि सोमो अग्निश्चितः ॥
- (d) या आपो दिव्या उत वा स्रवन्ति
खनित्रिमा उत वा याः स्वयंजाः।
समुद्रार्था याः शुच्यः पावकास्ता
आपो देवीरिह मर्मवन्तु ॥

8. Answer any one of the following :

10

তলৰ যি কোনো এটাৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) Write a note on the importance of plants and animals in the preservation of ecosystem.

পৰিবেশ-তন্ত্ৰৰ সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত গছ-গছনি আৰু
জীৱ-জন্তুসমূহৰ প্ৰয়োজনীয়তা সম্পৰ্কে এটি টোকা লিখাঁ।

(b) Write a note on the role of the sun in healing the diseases as discussed in your prescribed Vedic text.

তোমাৰ বৈদিক পাঠ্যগ্ৰন্থত বৰ্ণনা কৰা অনুসৰি সূৰ্যই
কেনেদৰে ৰোগ নিৰাৱৰণৰ ক্ষেত্ৰত ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে,
আলোচনা কৰাঁ।

(6)

UNIT—III

(Environmental Awareness in Classical
Sanskrit Literature)

(Marks : 30)

9. Answer the following :

1×3=3

তলত দিয়াসমূহৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) On the bank of which river was the hermitage of sage Kaṇva situated?

কণ্ণমুনিৰ আশ্রম কোনখন নদীৰ তীৰত অৱস্থিত আছিল ?

(b) Who was the author of the *Arthaśāstra*?

‘অৰ্থশাস্ত্ৰ’ৰ ৰচক কোন আছিল ?

(c) What is the meaning of ‘Rtusamhāra’?

‘ঋতুসংহাৰ’ মানে কি ?

10. Write the names of two Adhikaraṇas of the *Arthaśāstra*.

2

‘অৰ্থশাস্ত্ৰ’ৰ দুটা অধিকৰণৰ নাম লিখাঁ ।

11. Answer any *one* of the following :

5

তলৰ যি কোনো এটাৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) Explain fully :

বহলাই ব্যাখ্যা কৰাঁ :

प्रत्यक्षाभिः प्रपन्नस्तनुभिरवतु वस्ताभिरष्टाभिरीशः।

(b) Write the meaning of the verse :

শ্লোকটিৰ অৰ্থ লিখাঁ :

न खलु न खलु वाणः सन्निपात्वोऽयमस्मिन्
मृदुनि मृगशरीरे तूलराशाविवाग्निः।
क बत हरिणकानां जीवितं चातिलोलं
क च निशितनिपाता ब्रजसाराः शरास्ते ॥

12. Answer any *two* of the following :

10×2=20

তলত দিয়াসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) Discuss how Kālidāsa has portrayed the beauty of seasons in his *Rtusamhāra*.

কালিদাসে তেওঁৰ 'ঋতুসংহাৰ' কাব্যত কেনেকৈ বিভিন্ন ঋতুৰ সৌন্দৰ্যৰ বিষয়ে বৰ্ণনা কৰিছে, আলোচনা কৰাঁ।

(b) Discuss the methods adopted for plantation of trees in the Purāṇas as a pious activity.

পূতকৰ্ম হিচাপে বৃক্ষৰোপণৰ যিবোৰ পদ্ধতি পুৰাণসমূহত আলোচিত হৈছে, সেই বিষয়ে লিখাঁ।

- (c) Write a note on the utility of plantation of new trees and preservation of old trees as royal duty of king as delineated in the *Arthaśāstra*.

বজাৰ কৰ্তব্য হিচাপে নতুন গছ-গছনিৰ ৰোপণ আৰু পুৰণি গছ-গছনিৰ সংৰক্ষণৰ যি উপযোগিতাৰ বিষয়ে 'অৰ্থশাস্ত্ৰ'ত আলোচিত হৈছে, সেই বিষয়ে এটি টোকা লিখাঁ।

- (d) Write a note on the various types of water canals for irrigation as discussed in Sanskrit literature.

সংস্কৃত সাহিত্যত আলোচিত হোৱা জলসিঞ্চনৰ বাবে ব্যৱহৃত জল-পৰিৱাহিকাসমূহৰ বিষয়ে এটি টোকা লিখাঁ।

(9)

OPTION—B

Paper : SKT-RE-6026

(Kāmarūpa School of Dharmaśāstra)

(ধৰ্মশাস্ত্ৰৰ কামৰূপ সম্প্ৰদায়)

UNIT—I

(Introduction to Dharmaśāstras in Assam)

(Marks : 20)

1. Answer the following :

1×3=3

তলত দিয়াসমূহৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) Write the derivation of the word ‘ধৰ্ম’.

‘ধৰ্ম’ শব্দটোৰ ব্যুৎপত্তি লিখাঁ।

(b) Write the name of a prominent Dharmaśāstra.

এখন প্ৰসিদ্ধ ধৰ্মশাস্ত্ৰৰ নাম লিখাঁ।

(c) “‘ধৰ্মহাস্ত্ৰন্তু वै स्मृतिः।’”

What is the meaning of this statement?

এই উক্তিটোৰ অৰ্থ কি ?

2. What do you mean by the school of the Dharmaśāstras? Write the name of the schools. 2

ধৰ্মশাস্ত্ৰৰ সম্প্ৰদায় বুলিলে কি বুজা? এই সম্প্ৰদায়সমূহৰ নামবোৰ লিখাঁ।

3. Write a short note on any one of the following : 5

তলৰ যি কোনো এটাৰ চমু টোকা লিখাঁ :

(a) শ্ৰাদ্ধকৰ্ম

(b) যাজ্ঞবল্ক্য:

4. (a) Write a note on the concept of ধৰ্ম as revealed in the society of ancient Assam. 10

প্ৰাচীন অসমৰ সমাজত ধৰ্মৰ ধাৰণাটো কেনেকৈ প্ৰতিফলিত হৈছিল, সেই সম্পৰ্কে এটি টোকা প্ৰস্তুত কৰাঁ।

Or / অথবা

- (b) Show your acquaintance with the contents of the Smṛti literature.

স্মৃতি সাহিত্যৰ বিষয়বস্তু সম্পৰ্কে তোমাৰ মতামত ব্যক্ত কৰাঁ।

UNIT—II

(Kāmarūpa School of Dharmaśāstra)

(Marks : 30)

5. Answer the following questions in brief : $1 \times 4 = 4$

তলত দিয়া প্রশ্নসমূহৰ উত্তৰ সংক্ষেপে লিখাঁ :

(a) Write any one occasion, when ploughing is prohibited.

কৃষিকৰ্মত নাঙলৰ প্ৰয়োগ নিষিদ্ধ থকাৰ যি কোনো এটা উপলক্ষ্য লিখাঁ।

(b) What do you mean by 'স্বাধ্যায়'?

'স্বাধ্যায়' বুলিলে কি বুজা ?

(c) Who is the Smṛtikāra known as 'Satkavi'?

কোনজন স্মৃতিকারক 'সৎকবি' বুলি জনা যায় ?

(d) Who is the author of the 'অংগপ্রকাশিকা'?

'অংশপ্ৰকাশিকা'ৰ লিখক কোন ?

6. Answer the following questions : $2 \times 3 = 6$

তলৰ প্রশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়াঁ :

(a) What is 'ব্ৰত'? Write two names of Vrata performed in Assam.

'ব্ৰত' কি ? অসমত পালন কৰা দুটা ব্ৰতৰ নাম লিখাঁ।

(b) What is the subject matter of the book,
'दुर्गात्सवकौमुदी'?

'दुर्गात्सवकौमुदी'ৰ বিষয়বস্তু কি ?

(c) What is Bhāskara? Write two names of
Bhāskara.

ভাস্কৰ কি ? দুখন ভাস্কৰৰ নাম লিখাঁ।

7. Write short notes on any two of the following :

5×2=10

তলৰ যি কোনো দুটাৰ চমু টোকা লিখাঁ :

(a) रघुनन्दनभट्टाचार्यः

(b) धवलेश्वरः

(c) दौर्लात्सवः

8. (a) Prepare a note on the Kaumudī works,
composed by Pītāmbara Siddhāntavāgīśa. 10

পীতাম্বৰ সিদ্ধান্তবাগীশে ৰচনা কৰা কৌমুদীসমূহৰ ওপৰত
এটি টোকা প্ৰস্তুত কৰাঁ।

Or / অথবা

(b) Discuss about 'স্মৃতিধন' as found in the Smṛtis of Assam.

অসমৰ স্মৃতিসমূহত উপলব্ধ 'স্মৃতিধন'ৰ ওপৰত এটি আলোচনা আগবঢ়োৱা।

UNIT—III

(Tīrthakaumudī of Pītāmbara Siddhāntavāgīśa)

(Marks : 30)

9. Answer the following questions in brief : 1×3=3

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ সংক্ষেপে দিয়াঁ :

(a) Which আশ্ৰম is known as 'শ্বেতদ্বীপ'?
কোনখন আশ্ৰমক 'শ্বেতদ্বীপ' বুলি কোৱা হয়?

(b) Who is the presiding deity of প্ৰভাস?
প্ৰভাসৰ অধিষ্ঠাতৃ দেৱতাজন কোন?

(c) Name a holy river.
পুণ্যতীৰ্থ নদী এখনৰ নাম লিখাঁ।

10. Write a short note on মথুৰা. 2

মথুৰা তীৰ্থৰ ওপৰত এটি চমু টোকা লিখাঁ।

11. Explain any one of the following :

5

তলৰ যে কোনো এটাৰ ব্যাখ্যা কৰাঁ :

- (a) सर्वतीर्थानि वक्ष्यामि गङ्गा तीर्थोत्तमोत्तमा ।
प्रयागं परमं तीर्थं मृतानां भुक्ति-मुक्तिदम् ॥
- (b) कलौ गृहात् सुदूरे च तीर्थबुद्धिः प्रजायते ।
किं न तीर्थाः सन्ति गृहे भावनासिद्धिरुच्यते ॥

12. Answer any two of the following questions :

10×2=20

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) “कामरूपं महातीर्थम्”

Discuss कामरूप as a महातीर्थ as per ‘तीर्थकौमुदी’.

‘तीर्थकौमुदी’ অনুসৰি মহাतीৰ্থ হিচাপে কামৰূপৰ এটা বৰ্ণনা আগবঢ়োৱা ।

(b) “सारभूतानि तीर्थानि कीर्तितानि मनीषिभिः।”

Write a note on the sacred rivers recognized as तीर्थ.

তীৰ্থস্থান হিচাপে স্বীকৃতি দিয়া পুণ্যসলিলা নদীসমূহৰ ওপৰত এটি টোকা প্ৰস্তুত কৰাঁ ।

(15)

(c) Discuss about 'तीर्थसामान्यफलानि'.

'तीर्थसामान्यफलानि'ब विषये आलोचना कर्बा ।

(d) "पदे पदेश्चमेधस्य स्यात् फलं गच्छतो गयाम्।"

Discuss the statement.

उक्तिटो आलोचना कर्बा ।

★ ★ ★